יהנה הוא זורה את גורז השעורים רבי אבהו

אמר מהכא יוישכם אברהם בבקר ויחבוש

את וגו' ורבנן אמרי מהכא נלך נא ראה את

שלום אחיך ואת שלום וגו' רב אמר מהכא

ויזרח לו השמש אמר ר' עקיבא שאלתי את

רבן גמליאל ואת רבי יהושע באימליז של

אימאום שהלכו ליקח בהמה למשתה בנו של

רבן גמליאל כתיב ויזרח לו השמש וכי שמש

לו לבד זרחה והלא לכל העולם זרחה אמר ר'

יצחק שמש הבאה בעבורו זרחה בעבורו

דכתיב זויצא יעקב מבאר שבע וילך הרנה וכתיב זויפגע במקום יכי ממא

לחרו אמר אפשר עברתי על מקום שהתפללו

אבותי ואני לא התפללתי כד יהיב דעתיה

למיהדר קפצה ליה ארעא מיד ויפגע במקום

סבר צלי בעי למיהדר אמר הקב״ה צדיק זה •

בא לבית מלוני ויפטר בלא לינה מיד בא

השמש כתיב יויקח מאבני המקום וכתיב

זויקח את האבן אמר רבי יצחק מלמד

שנתקבצו כל אותן אבנים למקום אחד וכל

אחת ואחת אומרת עלי יניח צדיק זה ראשו

תנא וכולן נבלעו באחר יויחלום והנה סולם

מוצב ארצה תנא כמה רחבו של סולם שמונת

אלפים פרסאות דכתיב והנה מלאכי אלהים

עולים ויורדים בו עולים שנים ויורדים שנים

וכי פגעו בהדי הדדי הוו להו ארבעה וכתיב

ביה במלאך יוגויתו כתרשיש וגמירי

דתרשיש תרי אלפי פרסי הוו תנא עולין

ומסתכלין בדיוקנו של מעלה ויורדין

ומסתכלין בדיוקנו של ממה בעו לסכוניה

מיד יוהנה ה' נצב עליו אמר רבי שמעון

בן לקיש אלמלא מקרא כתוב אי אפשר

לאמרו כאדם שמניף על בנו הארץ אשר

אתה שוכב עליה וגו' מאי רבותיה אמר רבי

יצחק מלמד שקפלה הקב"ה לכל ארץ ישראל והניחה תחת יעקב אבינו שתהא

נוחה ליכבש לבניו יויאמר שלחני כי עלה

השחר אמר לו גנב אתה או קוביוסטום אתה

שמתיירא מן השחר אמר לו מלאך אני

ומיום שנבראתי לא הגיע זמני לומר שירה

עד עכשיו מסייע ליה לרב חגנאל אמר רב

דאמר רב חננאל אמר רב שלש כתות של

מלאכי השרת אומרות שירה בכל יום אחת

אומרת קדוש ואחת אומרת קדוש ואחת

ישראל לפני הקב"ה יותר ממלאכי השרת

שישראל אומרים שירה בכל שעה ומלאכי

השרת אין אומרים שירה אלא פעם אחת

ביום ואמרי לה פעם אחת בשבת ואמרי לה

אומרת

קרוש ה' צבאות מיתיבי חביבין

ביום האבוי ליו כלם או וול בשבות האבוי ליו פעם אחת בחודש ואמרי לה פעם אחת בשנה ואמרי לה פעם אחת בשבוע

ואמרי לה פעם אחת ביובל ואמרי לה פעם אחת בעולם וישראל מזכירין את השם

אחר שתי תיבות שנאמר בשמע ישראל ה' וגו' ומלאכי השרת אין מזכירין את

השם אלא לאחר ג' תיבות כדכתיב בקרוש קדוש קדוש ה' צבאות ואין מה"ש

אומרים שירה למעלה עד שיאמרו ישראל למטה שנאמר ייברן יחד כוכבי

בקר והדר ויריעו כל בני אלהים אלא אחת אומרת קדוש ואחת אומרת

קרוש קדוש ואחת אומרת קדוש קדוש קדוש ה' צבאות והאיכא ברוך

ל) [סנהדרין לה:],בס"ל: הבלה ששקעה,

ג) ומיכה דן, ד) ובראשית

ה) ול"ל שמות כח רש"שו.

תוס' יומא כח. ד"ה אמר

לעולם].

לעזי רש"י

מוסף רש"י

שמש הבאה זרחה בעבורו. אומן זרחה בייוסרה לשקוע

בשבילו כשינה מבחר שבע.

(בראשית לב לב) **ויזלח**

לו השתם תשתנו השתם ול

ככר (סנהדרין צה:). וילך

חרנה. אלמא כא לחרו.

וכתיב ויפגע במקום. וכתיב ויפגע במקום. שעדיין לא הגיע לחרן, שהיה עדיין נכית אל (שם). שהתפללו בו אבותי. אכרהם וילחק

יווח. נוי"ווו). יהיב דעתיה

ליה ארעא. והיה שם מיד וקרא מוכיח דכתיב ויפגע במקום שהמקום פגעו ושקפלה לו הארך ונתקרב לו המקום (שם).

מיד בא השמש. ויכל השמש לל נלמר ללל כי

בל כשמש. דמשמנו שהיה

בת השמוש, דתשמוע שהיה דעתו לחזור כי עוד היום גדול, כיון שראה כי בא

השמש לו נשם).

ותום' פסחים ד.

[יחוקאל ג], י) [וע"ע

כנו. ל) נפן, טן [פרכות כו], ו) [אולי ל"ל ואל תפגע בי, ירמיה ז], ז) ס"א בדניאל,

וברכות כו:ז.

תורה אור השלם

ו. וְעַתָּה הֲלֹא בֹעַז מֹדַעְתָּנוּ אֲשֶׁר הָיִית אֶת נערותיו הנה הוא זרה .2. וישכם אברהם בבקר יַּיְּשְׁבֵּט אָבְּן יְיִם בְּבֶּץְ וְיִּחֲבֹשׁ אֶת חֲמֹרוֹ וַיִּקְּח אֶת שְׁנֵי נְעָרָיו אִתּוֹ וְאֵת יְצָחֶק בְּנוֹ וַיְבַקַע עֲצֵי עלָה וַיָּקֶם וַיֵּלֶךְ אֶל הַמָּקְוֹם אֲשֶׁר אָמֵר לוֹ האלהים: בראשית כב ג ָּהָשֶּׁרְתִּים. בּוֹאשּׁיתְּ כָּבְּגְ 3. וַיֹּאמֶר לוֹ לֶךְ נָא רְאַה אֶתְ שְׁלוֹם אֲחֶיךְ וְאֶת שֶׁלוֹם הַצֹּאן וַהְשְּׁבֵנִי דְּכָר וַיִּשְׁלְחַהוּ מֵעֵמֶק חֶבְרוֹן וַיָּבֹא שְׁכֶמָה:

בראשית לז יד ויזרח לו השמש ַבְּ, וַיְּוְנֵחוֹ לוֹ וַוְשֶּׁבֶּוֹשׁ בָּאֲשֶׁר עָבָר אֶת פְּנוּאֵל וְהוֹא צֹלֵעַ עַל יֵרֵכוֹ: ַראשית לב לב בראשית לב לב בראשית לב לב. 1. וַיַּצֵא יַעֲלָב מִבְּאַר.

שָׁבַע וַיֵּלֶךְ חָרָנָה: 6. וַיִּפַגַע בַּמַקוֹם וַיַּלַן שֵׁם

יִיבְּצִי בְּשָּׁמְשׁ וַיִּשְּׁחׁ מַאַבְנֵי הַשְּׁמְשׁ וַיִּשְּׁח מָאַבְנֵי הַשְּׁמְשׁ וַיִּשְּׁחׁ מָאַבְנֵי הַשְּׁמָשׁ ההוא: בראשית כח יא ַּיִּשְׁבֵּם יַעֲקֹב בַּבּקֶר וַיִּקַח אֶת הָאֶבֶן אֲשֶׁר שְם וַיִּקַח אֶת הָאֶבֶן אֲשֶׁר שְם מְצַבְה וַיִּצֹק שֶׁמֶן עַל מִצֵבְה וַיִּצֹק שֶׁמֶן עַל ראשָה: בראשית כח יח ויחלם והנה סלם פּ. זַיַּוִיכּם יְיִיבֵּיוּ טְּלְב מֶצְב אַרְצָה וְרֹאשׁוֹ מַגִּיעַ הַשְּׁמִיְמָה וְהְנֵּה מַלְאֲבֵי אלהים עלים וירדים בראשית כח יב 9. וֹגְוִיָּתוֹ כְתַרְשִׁישׁ וּפְנָיו יגויים בְּרָק וְעֵינֶיוּ בְּרָק וְעֵינֶיוּ בְּרָק וְעֵינֶיוּ בְּרָק וְעֵינֶיוּ בְּרָקוֹל וְבְּרָיוּ בְּקוֹל בְּרָיוּ בְּקוֹל בְּרִיוּ בְּקוֹל בְּרָיוּ בְּרִיוּ בְּקוֹל בְּרִיוּ בְּקוֹל בְּרִיוּ בְּקוֹל בְּרָיוּ בְּרָיוּ בְּרָיוּ בְּרָוֹל בְּרִיוּ בְּקוֹל בְּרִיוּ בְּרִיוּ בְּרָיוּ בְּרָיוּ בְּרָיוּ בְּרָיוּ בְּרָיוּ בְּרָיוּ בְּרִיוּ בְּרִיוּ בְּרִיוּ בְּרִיוּ בְּרִיוּ בְּרִיוּ בְּרִיוּ בְּרִיוּ בְּרִיוֹיִם בְּרִיוּ בְּרִיוֹיִם בְּרִיוּ בְּרִיוֹיִם בְּרִיוּ בְּרָוֹיִם בְּרִיוֹיִם בְּרִיוֹיִים בְּרִיוֹיִם בְּרִיוֹיִם בְּרִיוֹיִם בְּרִיוֹיִם בְּרִיוֹ בְּרְוֹיִם בְּרִיוֹיִם בְּרִיוֹיִם בְּרִיוֹיִם בְּרִיוֹם בְּרִיוֹם בְּרִיוֹיִם בְּרִיוֹם בְּרִיוֹם בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּרִיוֹיִם בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּרִיוֹיִים בְּיוֹבְייִים בְּיִים בְּיִים בְּיוֹיִים בְּיִים בְּיוֹיִם בְּיוֹבְייִים בְּיִים בְּיִים בְּיוֹבְייִים בְּיוֹבְייִים בְּיוֹבְייִים בְּיוֹבְייִים בְּיִים בְּיוֹבְייִים בְּיוֹבְייִים בְּיִים בְּיוֹבְייִים בְּיוֹבְייִים בְּיוֹיִים בְּיוֹבְייִים בְּיִים בְּיִים בְּיוֹבְייִים בְּייִים בְּיוֹיִים בְּיִים בְּיִים בְּיוֹבְּייִים בְּיִים בְּיוֹיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיוֹים בְּיוֹיוּ בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְּיִים בְיוֹיוּ בְּיוֹיוּ בְּיוֹיְיוּיוּ בְּיוֹיִים בְּיוֹבְייוֹיוּ בְּיבְייִים בְּיוֹיים בְּיוֹם בְּייִים בְּיבְייִים בְּיבְייִים בְּייים בְּיבְייוֹיים בְּיוֹים בְּיוֹים בְּיבְייים בְּייים בְּייִים בְייוֹיים בְּיוֹם בְּייים בְּייים בְּייִים בְּייים בְּייִים בְּיייבְייוּיים בּייים בְּיייִיים בְּייים בְּייבְיייים בְּיוֹייים בְּייייים בְּייייים בְּיייים בְּייייים בְּייייים בְּיייים בְּיוּיים ב יָבּיון. 10. וְהִנֵּה יְיָ נִצְּב עָלְיו 10. הַהַּהּ יָנְ צְּבְּר נְיִינְ הַּאַרְהָם אָבִירְ וַאלְהַי אַבְרְהָם אָבִירְ וַאלְהַי שׁכַב עָלִיהָ לְּךְ אַתְּנְבָּה וּלְוְרַעָרְ: בראשית כח יג ינון בראשית כח יג געָרָה הַשְּׁחָר וַיֹּאמֶר לא אָלָה הַשְּׁחָר וַיֹּאמֶר לא אָשַׁלַחֲרָ כִּי אִם בַּרַכְּתָנִי: אַשַּׁלַחֲרָ כִּי אִם בַּרַכְּתָנִי: בראשית לב כז

שׁמַע יִשְּׂרָאֵל יִיָּ אֱלֹהֵינוֹ יִי אֶחָר:

13. וקרא זה אל זה ַרְאָרֶץ פְבוֹדוֹ: יְיָּ צְבָאוֹת מְלֹא כָל הָאָרֶץ פְבוֹדוֹ: רוווטירד ב ב

14. בְּרָן יַחַד כּוֹכְבֵי בֹקֶר וַיְּרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹהִים: איוב לח ז

גליוו הש"ם גם' כד צלי בעי למיחדר. עי׳ נרכות כו ע״ב תוס׳ :ד"ה יעקב

הגהות הב"ח (**ה)** רש"י ד"ה מאי רבותיה וכי ארצע: (3) ד"ה שתהא יכו' כד' אמות של משכבו הק"ל:

מהכא וישכם אברהם בבקר. נרוג ספרים כתיג ויחגוש את חמורו וקשיא דהיינו קרא דעקדה ושם לא היה יחידי

דהיו שני נעריו עמו וילחק בנו ועוד דאפילו היה יחיד אין לחוש מן המזיקין דשלוחי מצוה אינן ניזוקין ועוד דמקרא דעקדה יליף בריש

פסחים (דף ד.) גבי בדיקת חמץ דלא אמרינן זריזין מקדימין למלוה טפי מלפרא מדלא השכים אברהם טפי מלפרא והיכי מוכח התם דילמא שאני התם דהוי משום שלא יצא יחידי בלילה ולכך לא הקדים לכך נראה דהכא גרסינן וישכם אברהם בבקר אל המקום וגו' (בראשית יט) ולא גרסינן ויחבוש את חמורו ומייתי קרא מסדום שהלך להתפלל על הפיכת סדום שהיתה בבקר והיה לו להקדים להתפלל בלילה אלא שלא רצה לצאת יחידי בלילה והלך יחידי להתפלל עליהם ולא רצה שיהא שום אדם עמו בשעת תפלה אי נמי לא היה שום אדם רשאי לראות בהפיכת סדום ובפסחים מייתי קרא דעקדה שלא היה יחידי אלא דלא היה לריך להקדים טפי מלפראי:

בתיב ויקח את האבן. לפי פשוטו יש לפרש שלקח אבן אחת מאבני המקום: עולין ומסתכלין בדיוקנו של מעלה ויורדים. משמע שאותם שעולים הם שיורדים ולעיל משמע שאחרים היו דקאמר עולין תרי ויורדין תרי כי פגעי בהדי הדדי הוו ארבעה:

קוביוםמום. פירש בקונטרס

גונב נפשות וקשה לפירושו דאמר בבכורות (דף ה.) דאמר קונטריקום הגמון לר' יוחנן בן זכאי משה רבכם גנב היה או קוביוסטוס היה או שאינו בקי בחשבונות היה נתן מחלה ונטל מחלה ומחצה שלם לא החזיר ומה שייך שם גונב נפשות ויש מפרשים דהאי אשאלה ראשונה דקאמר בפרטן של לוים אתה מולא כ"ב אלף וג' מאות ובכללן אי אתה מולא אלא כ"ב אלף אותן ג' מאות להיכן הלכו ועל זה אמר ליה קוביוסטום כלומר גונב לוים ומה שלא אמר ליה בשאלה ראשונה משום דהמתין עד שסיים כל שאלותיו אבל עוד קשה דאמר בפרק המוכר פירות (ב"ב דף לב:) ובפרק קמא דקדושין (דף יא.) סמפון בעבדים ליכא נמלא גנב או קוביוסטוס הגיעו פירוש דרובא הכי איתנהו והשתא וכי רוב עבדים הם גונבי נפשות לכך נראה כמו שפירש ר"ח קוביוסטוס משחק בקוביא והא דקאמר הכא יעקב למלאך וכי קוביוסטוס אתה שאתה מתירא מן השחר לפי שדרך משחק בקוביה חייב לכמה בני אדם ומטמין עלמו מפני נושהו:

בובייע ליה לרב חננאל. פירוש במה שאומר שהמלאכים אומרים שירה אי נמי הא דקאמר שלא הגיע זמני מיום שנבראתי לומר שירה עד עכשיו הכי נמי קאמר רב חננאל שאינם רשאין להרבות בשירה דקאמר אחד אומר קדוש ותו לא וכן מסתמא לא היו אומרים שירה אלא פעם אחת:

הנה הוא זורה. ווני"ר בלע"ז. דכחיב ויהי בשכבו וגו' אמרה לה דעי שאחר שיגמור לזרות לא יבא לביתו לשכוב שגנאי הוא לתלמידי חכמים לנאת בלילה וישכב בגורן: וישכם בבקר. ולא קודם היום ואע"ג דלאו יחידי הוה וכ"ש יחידי: לד נא ראה. בעת שאדם יכול

לראות: איטליו. שוק שמוכרין בו בשר: אימאוס. שם מקום: שמש הבחה בעבורו. שקעהם בעבורו קודם זמנה. ומפרש ואזיל למה שקעה: כסיב וילך חרנה. דמשמע דמטא לחרן והדר כתיב ויפגע במקום דהיינו בית אל דאכתי לא מטא לחרו: שהתפללו בו אבותי. האי בית אל לא הסמוך לעי הוא אלא ירושלים ועל שם יהיה בית אלהים קראו בית אל והוא הר המוריה שהתפלל בו אברהם והוא שדה שהתפלל בו יצחק . דכתיב (בראשית כד) לשוח בשדה דהכי אמרינן בפסחים (דף פח.) אל הר ה' ואל בית אלהי יעקבט מאי שנא יעקב אלא לא כאברהם שקראו הר דכתיב בהר ה׳די ולא כיצחק שקראו שדה דכתיב לשוח בשדה אלא כיעקב שקראו בית: קפלה. לשון (דברים טו) לא תקפוץ את ידך. נתקלרה ונתהמנה לו: ויפגע במקום. כחדם הפוגע בחבירו שבא כנגדו ודרשינן ליהף) נמי לשון תפלה כדכתיב (רות א) אל תפגעי בים: מיד בא השמש. כדכתיב וילן שם כי בא השמש למה ליה למיכתב כי בא השמש אלא ללמדנו ששקעה קודם זמנה: מאבני. משמע טובא וכתיב ויקח את האבן: נכלעו באחד. נעשו אבן אחת: עולים. משמע כי הדדי ולא זה אחר זה וכן יורדים: וכי פגעו בהדדי הוו להו חרבעה. לריך רוחב הסולם להחזיק ארבעתן: גויתו כתרשיש. יי דיחוקאל תרשיש ים ששמו תרשיש כדמתרגמינן (יחוקאל א) ח) תרשיש כרום ימא מראה הים וכתיב (יונה א) אניה באה תרשיש: בדיוקנו של מעלה. פרלוף אדם שבארבע חיות בדמות יעקב: בעו לסכוניה. מחמת הנאה: נלב עליו. לשמרו: שמניף על בנו. במניפה להלילו מן השרב: מחי רבותיה. (ה) ארבע אמות משכבו הבטיחו לתת לבניו: שתהא נוחה ליכבש לבניו. כד׳ חמות (כ): קוביוסטום. גונב נפשות: שלשה כתות. חדשים מיום אל יום: אחר שתי תיבות. שמע

רבינו גרשום

הנה הוא זורה את גורן . השטורים. כלומר כלילה דרכן של בני אדם לילך בלילה: לך נא ראה את שלום אחיך. בשעה שיכול לראות [דהיינו] ביום: באיטליז אותו מקום: רבא אמר מהכא. כלומר ואנה: וגויתו כתרשיש. כלומר כים על שם באה אניה באה תרשיש: יעקב חקוק בכסא הכבוד: לסרוויה. כלומר הכבוד כביכול יהא למטה [ולכן] בעו לסכוניה: שמניף במניפה על גופו. כלומר שמחממין אותו באשם ומצננו במניפה: שלש כתות של מלאכי השרת נבראין בכל יום שאומרים שירה להקב"ה ישראל ה' וגו': ומלאכים אין מוכירים את השם. בשירתם עד לחחר שלש מיבות קדוש קדוש קדוש ה': כוכבי בקר. ישראל המשולים לכוכבים: החני מיהת אחר שלש

מיבות ואת אמרת קדוש ה': והאיכא

ברוד. דהוזכר אחר ב' תיבות כדכתיב

ברוך כבוד ה'ש). ומשני ברוך האופנים

הוא דאמרי ליה שהם מכסא הכבוד

עלמו וכי אמרינן אנן במלאכים:

[ההוא] ולא הלך אנה עולין ומסתכלין דיוקנו של מעלה. כלומר דמות כר׳. כלומר דחזינן הכא . לפיכד המלאכים הנבראים מספקין (ליתן שיר) [לומר שירה] כל ימיהן אלא פעם אחת בעולם: ברן

יחד כוכבי בוקר ויריע

... כל בני אלהים. כשמרננין